

Ετερόπρωτοι προσδιορισμοί ουσιαστικών

Ετερόπρωτοι προσδιορισμοί λέγονται οι προσδιορισμοί που βρίσκονται σε άλλη (έτερη) πτώση από τις λέξεις που προσδιορίζουν.

Οι ετερόπρωτοι προσδιορισμοί ουσιαστικών είναι κυρίως ουσιαστικά και εμφανίζονται συνηθέστερα σε πτώση γενική και σπανιότερα σε αιτιατική.

Π.χ. Η γάτα **της Σοφίας** είναι καλομαθημένη.

Τους ακολουθούσαν πουλιά **της θάλασσας**.

Ανακαλύφθηκαν κοιτάσματα **σιδήρου**.

Το κρασί **της Σάμου** είναι φημισμένο.

Το πηγάδι ήταν **έξι μέτρα** βαθύ.

Ο Νίκος είναι **ένα χρόνο** μικρότερος.

Η γενική πτώση που προσδιορίζει άλλο ουσιαστικό άλλης πτώσης έχει πάρα πολλές **σημασίες**:

Δάκρυα χαράς	Δηλώνει αιτία και λέγεται γενική της αιτίας .
Η γάτα της Σοφίας	Δηλώνει τον κτήτορα και λέγεται γενική κτητική .
Οι προσδοκίες των ανθρώπων	Δηλώνει τον δράστη της ενέργειας και λέγεται γενική υποκειμενική ¹² .
Το κρασί της Σάμου	Δηλώνει τόπο, προέλευση και λέγεται γενική του τόπου .

¹²Για να διαπιστώσουμε αν η γενική είναι **υποκειμενική**, μετατρέπουμε το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό σε ρήμα ενεργητικό. Στην περίπτωση αυτή το ουσιαστικό σε γενική λειτουργεί ως **υποκείμενο** του ρήματος.

Π.χ. Οι προσδοκίες **των ανθρώπων**. → **Οι άνθρωποι** προσδοκούν.

Η στολή της δουλειάς	Δηλώνει σκοπό και λέγεται γενική του σκοπού .
Ένα μέρος του μισθού	Δηλώνει το σύνολο και λέγεται γενική του όλου ή διαιρετική .
Οι εξερευνητές του διαστήματος	Δηλώνει τον αποδέκτη της ενέργειας και λέγεται γενική αντικειμενική ¹³ .

Εκτός από τις σημασίες που είδαμε, η γενική¹⁴ μπορεί να δηλώνει:

- **προέλευση**, π.χ. Το ποίημα του **Ρίτσου**
- **ποσότητα, διαστάσεις και μονάδες μέτρησης**, π.χ. Βάρος **τριών τόνων**
- **καταγωγή ή συγγένεια**, π.χ. Η αδερφή της **Μαρίας**
- **χρόνο**, π.χ. Στο φως της **αυγής**
- **ιδιότητα**, π.χ. Πουλιά της **θάλασσας**

Οι ετερόπρωτοι προσδιορισμοί ουσιαστικών σε αιτιατική είναι σπανιότεροι.

Π.χ. Ήταν ένα άλμα **4 μέτρα** μήκος.

Εγέρασα μωρέ παιδιά, **σαράντα χρόνια** κλέφτης. (δημοτικό τραγούδι)

¹³ Για να διαπιστώσουμε αν η γενική είναι **αντικειμενική**, μετατρέπουμε το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό σε ρήμα ενεργητικό. Στην περίπτωση αυτή το ουσιαστικό σε γενική λειτουργεί ως **αντικείμενο** του ρήματος.

Π.χ. Οι εξερευνητές **του διαστήματος**. → Εξερευνούν **το διάστημα**.

¹⁴ Σε ορισμένες περιπτώσεις ο προσδιορισμός σε γενική μπορεί να αντικατασταθεί από εμπρόθετη σύνταξη (σύνταξη με πρόθεση).

Π.χ. τετράδιο **ασκήσεων** → τετράδιο **για** ασκήσεις
στολή **δουλειάς** → στολή **για** δουλειά

Άσκηση 1

Αντιστοίχισε τους ετερόπρωτους προσδιορισμούς με τη σημασία τους.

1. Τα τετράδια του Κώστα είναι καθαρά.	• γενική της αιτίας
2. Η χαρά του γυρισμού ήταν μεγάλη.	• γενική κτητική
3. Ακούγεται το βέλασμα των προβάτων.	• γενική υποκειμενική
4. Το σπίτι του Γιώργου είναι παραδοσιακό.	• γενική αντικειμενική
5. Τρία θρανία της τάξης μας είναι χαλασμένα.	• γενική διαιρετική
6. Η γιαγιά έχει τη φροντίδα του σπιτιού.	• γενική κτητική
7. Η στολή καταδύσεων είναι ακριβή.	• γενική του τόπου
8. Η απόφαση του διευθυντή μάς ξάφνιασε.	• γενική του σκοπού
9. Στη μάχη των Δερβενακίων θριάμβευσε ο Κολοκοτρώνης.	• γενική υποκειμενική
10. Μην πειράζεις τα βιβλία του δασκάλου.	• γενική διαιρετική
11. Τα δωμάτια του σπιτιού είναι όλα μεγάλα.	• γενική υποκειμενική
12. Η σκέψη της μητέρας είναι πάντα στα παιδιά της.	• γενική κτητική

Άσκηση 2

Ξαναγράψε τις προτάσεις μετατρέποντας τους ομοιόπρωτους επιθετικούς προσδιορισμούς σε ετερόπρωτους με το αντίστοιχο ουσιαστικό σε πτώση γενική (ή και αντίστροφα).

- Απολαμβάνω τα καλοκαιρινά μπάνια.
Απολαμβάνω τα μπάνια
- Ο θαλασσινός αέρας είναι δροσερός.
Ο αέρας είναι δροσερός.

3. Δοκιμάσαμε τριαντάχρονο κρασί.
Δοκιμάσαμε κρασί
4. Πάλι φυσάει της άνοιξης τ' αγέρι.
Πάλι φυσάει το αγέρι.
5. Η Μάνη δεν γνώρισε τουρκικό ζυγό.
Η Μάνη δεν γνώρισε τον ζυγό
6. Οι χοροί της Κρήτης έχουν λεβεντιά.
Οι χοροί έχουν λεβεντιά.
7. Η μητρική στοργή είναι παροιμιώδης.
Η στοργή είναι παροιμιώδης.
8. Η εκπομπή είχε τραγούδια σμυρνέικα.
Η εκπομπή είχε τραγούδια
9. Ο Πηνειός διασχίζει τη θεσσαλική πεδιάδα.
Ο Πηνειός διασχίζει την πεδιάδα
10. Είναι φημισμένο το πατρινό καρναβάλι.
Είναι φημισμένο το καρναβάλι

Άσκηση 3

Να μετατρέψεις την αναφορική πρόταση στον αντίστοιχο ετερόπτωτο προσδιορισμό.

1. Τα σχόλια που γίνονται από τον κόσμο.

2. Οι εκπομπές που μεταδίδονται από την τηλεόραση.

3. Τα αποτελέσματα που σημειώθηκαν στους αγώνες.

.....

4. Η γοητεία που έχουν τα παραμύθια.

.....

5. Το φως που έρχεται από το φεγγάρι.

.....

6. Τα τραγούδια που αναφέρονται στη λευτεριά.

.....

7. Τα πουλιά που πετούν πάνω από τη θάλασσα.

.....

8. Η μαστίχα που παράγεται στη Χίο.

.....

9. Το θέατρο που βρίσκεται στην Επίδαυρο.

.....

10. Η τούρτα που έφτιαξε η μητέρα.

.....

Άσκηση 4

Ξαναγράψε κάθε πρόταση αντικαθιστώντας το ρήμα με το αντίστοιχο ουσιαστικό και το υποκείμενο ή το αντικείμενο με γενική υποκειμενική ή αντικειμενική. Στη συνέχεια σημείωσε το είδος του ετερόπρωτου προσδιορισμού.

1. Ο καιρός αλλάζει.

Η

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

2. Βάφω τον τοίχο.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

3. Γυαλίζω τα παπούτσια.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

4. Τα χελιδόνια φτερουγίζουν.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

5. Τα φύλλα κιτρινίζουν.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

6. Εξερευνούν το διάστημα.

Η

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

7. Τραγουδούν την αγάπη.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

8. Η μητέρα γιορτάζει.

Η

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

9. Τα παιδιά κλαίνε.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική

10. Τα πουλιά τιτβίζουν.

Το

Γεν. υποκειμενική

Γεν. αντικειμενική